

Abdicarea țarului Nicolae al II-lea

La 2 martie 1917, Nicolae al II-lea, țarul tuturor rușilor, a abdicat, punând capăt dinastiei de 300 de ani a Romanovilor. Această mișcare neașteptată a conducătorului absolut a dus, la început, la prima guvernare liberală provizorie a lui A. F. Kerenski, dar aceasta a fost curând înlocuită de cea a bolșevicilor mai extremiști conduși de V.I. Lenin.

Nicolae al II-lea s-a născut în 1868. Tatăl, Alexandru al II-lea, un conservator care s-a asigurat ca fiul său să fie crescut într-o atmosferă convențională și religioasă, l-a numit ca tutore al tânărului pe K.P.

Pobedonostev. El a inoculat în tânărul său învățacel importanța autocrației, a dreptului divin pe care-l aveau regii, credința în biserica ortodoxă rusă și ura față de evrei.

Educat de un tată aspru și un tutore rigid, Nicolae a căpătat dependență de personalitățile puternice; astfel, el s-a căsătorit cu o persoană cu multă voință, Alexandra de Hesse. Pentru tânăr povara de a fi țar era apăsătoare și a fost mult mai fericit în viața familială – era omul nepotrivit pentru această funcție, mai ales într-o perioadă în care Rusia suferea schimbări profunde.

Problemele

În zorile secolului XX țarismul dădea semne de oboseală și era tensionat sub presiunea inovațiilor și schimbărilor. Rusia era o mare putere în afacerile externe, dar pentru a-și menține statutul, trebuia să facă față cu rivalii săi, mai ales Germania și Imperiul Austro-Ungar. Avea nevoie de arme moderne realizate în fabrici moderne de muncitori mai bine instruiți. Aceasta însemna industrializare, educație și urbanizare, cu toate problemele legate de acestea. Totodată, însemna noi

forme de organizare, atât sociale cât și politice. Însemna slăbirea controlului autocratic și includerea unei game mai largi de consilieri și începutul unei ere de diviziune a puterii. Toate acestea cerințe erau în conflict cu vechea autocrație țaristă.

Nemulțumirile

Aceste probleme au ajuns până la urechile țarului prin cererile, protestele și violența mai multor grupuri de oameni.

Țăranii se simțeau încă înșelați de legea reformei agrare. Teoretic, această lege elibera țăranii din starea de șerbie și îi împroprietărea, dar, practic, marii latifundiari își mențineau cele mai bune domenii. Ca urmare, țăranii reurgeau la atacuri periodice asupra moșierilor și incendiau casele aflate pe domeniile lor după ce legea a intrat în vigoare.

Dezvoltarea rapidă a fabricilor absorbea

🔍 **Acest tablou reprezentând abdicarea îi ilustrează pe miniștrii și pe generalii Busski, Danilev, Friedrichs, Gutschnev și Șulughin în momentul în care aceștia îi prezintă țarului Nicolae al II-lea documentul fatidic.**

țărării în orașe, pentru a aduna numărul mare de muncitori industriali. Viteza industrializării făcea ca noii muncitori să fie obligați să trăiască în apartamente și case construite în grabă, adesea nesănătoase; condițiile de muncă din fabrici erau aspre. Noii locuitori ai orașelor erau pregătiți pentru tulburări și mulți s-au înscris în sindicate care mai târziu au jucat un rol important în alungarea țarului. Tot ei erau viitorii recruți ai menșevicilor socialiști și ai viitorului partid bolșevic.

Clasele mijlocii aflate în plină expansiune se simteau și ele excluse. Acestea vroiau să participe la conducere și să contribuie la viața țării dar erau excluse de la aceasta. Frustrările lor erau canalizate spre partidele politice care cereau instaurarea unei monarhii constituționale și a unui parlament.

Acesta a fost fundalul istoric al nemulțumirilor ce au condus la abdicare. Prima lovitură puternică care a știrbit autoritatea lui Nicolae a reprezentat-o însă înfrângerea Rusiei de către Japonia, în 1905, și revoluția care a urmat imediat după aceea.

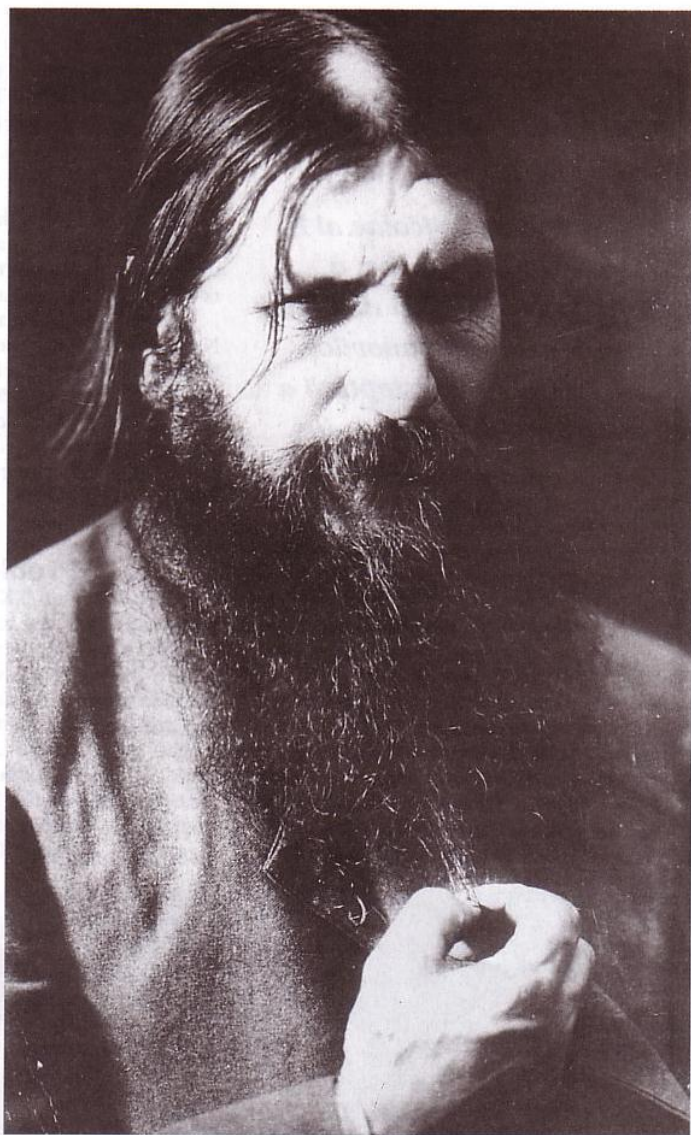
Revoluția de la 1905

În campania de extindere a imperiilor, Rusia și Japonia au intrat în conflict asupra Manciuriei și Coreei. Japonia a atacat prima, și fără să declare război, a învins rapid forțele armate ale Rusiei, la Port Arthur, în februarie 1904. Ca represalii, Nicolae a ordonat Flotei Baltice să se deplaseze în Orientul Îndepărtat. Navele de război au făcut jumătate din înconjurul lumii în opt luni, și când au ajuns la destinație, flota a fost distrusă în mai puțin de o oră,

The State Hermitage Museum, St. Petersburg, Russia/Corbis

► **Grigori Rasputin (1871-1916), țăranul călugăr provenit din Siberia care a dobândit o mare influență asupra țarinei Alexandra până în momentul în care a fost asasinat de un grup de nobili ruși.**

Popperfoto

◀ **Un portret emailat miniatural al lui Nicolae al II-lea (1868-1917), ultimul țar al Rusiei.**

în bătălia de la Tsushima. Din cele 40 de vase rusești, 38 au fost scufundate sau capturate. Au murit aproape 5.000 de marinari ruși. Războiul a luat sfârșit după ce rușii au suferit o înfrângere masivă la Mukden, în martie 1905.

În țară, opoziția față de război se intensificase, și la St. Petersburg, Consiliul Muncitoresc, sau sovietele au solicitat printr-o petiție sfârșitul războiului, un parlament ales democratic, condiții de trai și de salarizare mai bune muncitorilor. Petiția a fost semnată de 135.000 de persoane și era programată să fie prezentată țarului pe duminică, 22 ianuarie 1905.

Duminica sângeroasă

În acea zi, un preot, părintele Gapon, a condus 150.000 de oameni într-un marș pașnic spre Palatul de Iarnă din St. Petersburg. Mulți țărani și muncitori participanți duceau tablouri ale țarului, dar când au ajuns la palat, trupele armate i-au atacat, omorând și rănind mai multe sute de oameni. Această zi a devenit cunoscută ca Duminica sângeroasă și este considerată ziua declanșării revoluției de la 1905.

Țarul nu se afla la reședință în acel timp, dar a fost considerat responsabil pentru cele petrecute. Grevele și revoltele s-au răspândit în întreaga țară. Nicolae a dezavuat cu multă

Topham Picturepoint

☉ După sfârșitul imperialismului, în 1917, protestatarii din Moscova au incendiat unul dintre stindardele ce purtau vulturul imperial rusesc.

asprime opoziția, dar a ținut cont și de sfatul principalului său aghiotant, contele Witte, și a elaborat o serie de concesii politice care au fost promulgate la Manifestul din Octombrie. Acest crea pentru prima dată un parlament, sau Duma de stat, bazată pe o formă limitată de libertăți. Cu toate acestea, țarul și-a asigurat menținerea unei bune părți a puterii, instituind ministere care-i erau subordonate direct lui, nu dumei, menținându-și prerogativele de a destitui Duma și de a emite el însuși unele legi dacă Duma nu era în sesiune. Tot țarul continua să controleze și forțele armate.

Imediat după sfârșitul revoluției, Nicolae I-a demis pe Witte. El nu a mers până la abolirea Dumei dar a dizolvat primele două sesiuni de lucru ale acesteia din 1906 și 1907 deoarece erau prea radicale pentru el, în ciuda faptului că moșierii erau majoritari. Țarul a restricționat apoi procesul de votare pentru a se asigura că Dumele din 1907 și 1912 vor fi mai îngăduitoare cu el.

Primul război mondial

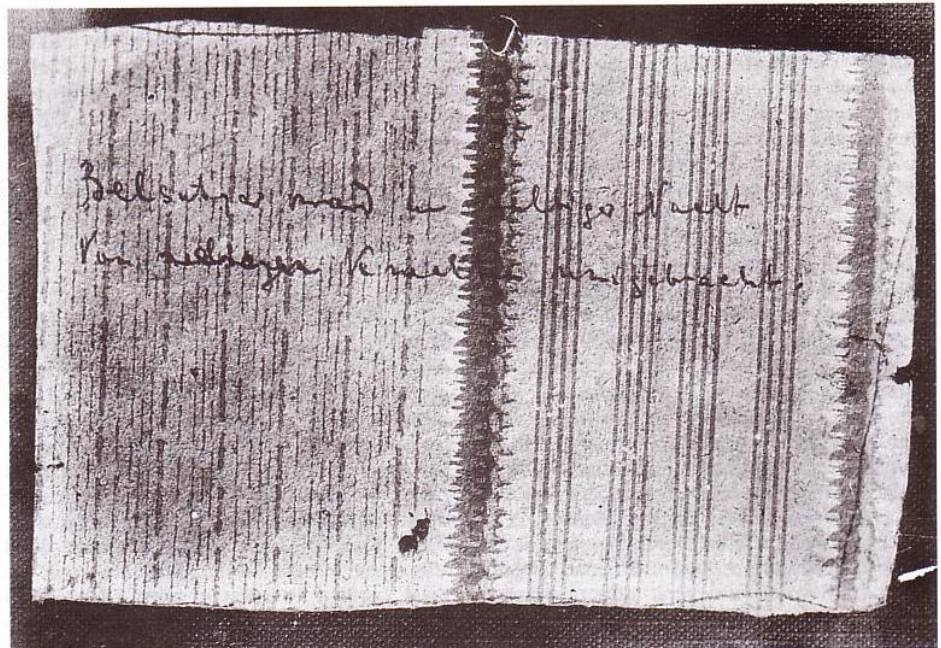
Istoricii mai dezbate încă și astăzi dacă răsturnarea țarului ar fi avut loc dacă nu ar fi început un alt război. Unii consideră că Rusia manifestase semne ale reformei și ale evoluției spre un stat modern. Aceștia se referă la reformele politice ale lui Witte. În plus, existau și reforme economice inițiate de unul dintre prim-miniștrii, P.A. Stolîpin. Cu toate acestea, el și-a luat asigurări pentru a menține sub control ferm tulburările interne, încercând să

abordeze problemele țăranilor. A început prin divizarea obștilor care dețineau pământul colectiv. El a făcut posibil ca țăranii să poată ieși din obște și să poată deține loturi individuale de pământ. Astfel urma să crească producția de alimente iar controlul în regiunile rurale urma să fie deținut de noii agricultori privați. Tot ei urmau să angajeze țăranii lipsiți de pământ. Alții susțin că aceste schimbări erau doar de suprafață, că Duma nu avea nici o putere și că reformele lui Stolîpin nu au dus la satisfacerea dorinței țăranilor de a acapara marile moșii.

Toți istoricii cad însă de acord în ceea ce privește importanța efectelor pe care le-a avut primul război mondial (1914-18) asupra alungării țarului.

Grevele din marile orașe

Industria rusă s-a dezvoltat pentru a face față cererii forțelor armate, dar aceasta a fost în detrimentul bunurilor de larg consum ale populației. Inflația a crescut brusc, la fel ca prețurile, dar salariile au rămas în urmă. Aceasta a cauzat mai multe proteste și greve în orașe iar acestea au devenit mai numeroase

☉ O bucată din tapetul din camera în care a fost ucis țarul. Inscripția – o referire biblică dintr-un poem al lui Heinrich Heine – spune: "În această noapte, Belshazzar a fost adus la moarte chiar de proprii săi vasali."

Topham Picturepoint

Betmann/Corbis

și mai violente la sfârșitul anului 1916. Din cauza deprecierei rublei și deoarece în magazinele sătești se găseau tot mai puține bunuri de larg consum, țaranii stocau marfa destinată pietelor, provocând astfel lipsuri în orașe. Bineînțeles că acest fenomen a declanșat în orașe noi proteste împotriva lipsurilor alimentare și alte represii guvernamentale.

Pe frontul militar, după entuziasmul inițial provocat de declanșarea războiului, pierderile grele suferite de armatele rusești au dus la numeroase dezertări și la intensificarea opoziției. Încă de la începuturi, armatele ruse s-au confruntat cu pierderi mari în bătăliile de la Tannenberg și de la Lacurile Masuriene. În plus, decizia țarului din 1915 de a prelua controlul asupra armatei l-au făcut răspunzător pe Nicolae de înfrângerile suferite.

Rasputin

Când Nicolae s-a stabilit la sediul armatei din Mogilev, el a lăsat-o pe soția sa, împărăteasa Alexandra, practic suverană, regentă a Petrogradului (noua denumire rusă a capitalei deoarece St. Petersburg era considerat un nume prea "german"). Sentimentele anti-germane s-au intensificat, iar în capitală se susținea că trădarea persoanelor de rang înalt ar fi fost cauza înfrângerilor suferite de ruși. Opinia publică era împotriva împărătesei, nu doar pentru că ea avea origine germană, ci și pentru că se baza prea mult pe un favorit cu o proastă reputație, călugărul siberian Grigori Rasputin. Rasputin a devenit influent datorită abilității sale de a alina suferințele moștenitorului tronului, hemofilicul Alexei.

▲ După revoluția rusă, casa din Ekaterinburg în care au fost asasinați țarul și familia lui a rămas nemarcată, dar a devenit o parte a istoriei partidului comunist.

— Mulți credeau că Rasputin putea să concedieze miniștrii care-i erau dezagreabili. De fapt împărăteasa a adus o proastă reputație guvernului prin schimbările continue ale consilierilor. În doar doi ani, aceasta a avut patru prim-miniștri, trei miniștri de externe, trei miniștri ai apărării și șase miniștri de interne.

La Petrograd, chiar și Duma, favorabilă până în 1916, devenise critică față de evoluția războiului și dorea instaurarea unui guvern format din miniștri care să răspundă în fața acesteia. Și monarhiștii erau îngrijorați. În decembrie 1916, membri ai nobilimii l-au ucis pe Rasputin, în speranța că astfel l-ar putea salva pe țar și dinastia, prin îndepărtarea sfătuitorului nepopular și diavolesc.

Revoluția și abdicarea

Revoluția rusă a început într-un mod nesemnificativ. În februarie avuseseră loc mici demonstrații și proteste. Mii de muncitoare textile au închis porțile fabricilor, parțial pentru a sărbători Ziua Internațională a Femeilor, dar mai ales pentru a protesta împotriva lipsei pâinii, alăturându-se astfel unui mare număr de greviști. Greviștii mărșăluiau pe străzi scandând "Dați-ne pâine". În următoarele două zile muncitorii din fabrici și din atelierele din toată capitala au intrat în grevă. Până la 25 februarie aproape toate întreprinderile industriale din Petrograd erau închise. Pe lângă

protestele îndreptate împotriva penuriei de pâine, demonstrații au adăugat și noi cereri de încheiere a războiului și pentru abolirea autocrației. Demonstrații mărșăluiau și protestau tot mai vehement atunci când poliția și cazacii, care aveau ordinul a acționa în anumite limite, au ezitat în oprirea lor.

Însă acum Nicolae a ordonat reprimarea în forță a demonstrațiilor. La 26 februarie poliția și soldații au deschis focul împotriva mulțimii, rănind și ucigând un număr mare de demonstrații. Aceasta a avut un impact psihologic deosebit asupra trupelor. Când s-au întors la barăci, ei au hotărât să nu repete acest gen de acțiune și ziua următoare regimentele au început să se răscoale. Fără controlul militar, guvernarea a devenit practic imposibilă.

La acea dată Nicolae se afla la sediul armatei din Mogilev și era în imposibilitate de a se întoarce în capitală din cauza acțiunilor greviste ale muncitorilor de la calea ferată. Generalii săi l-au îndrumat să accepte unele concesiuni politice decât să intensifice represia militară. Aceștia i-au sugerat chiar să se retragă de la tron, în favoarea lui Alexei. Nicolae nu dorea însă ca fiul său, care avea o sănătate șubredă, să devină următorul țar. El a abdicat în favoarea fratelui său, marele duce Mihail. Marele duce a refuzat preluarea coroanei dacă aceasta nu venea din partea unei adunări constitutive viitoare. Bineînțeles că acest lucru nu era posibil. Aceasta a pus capăt celor 304 de ani de conducere a familiei Romanovilor, și un an mai târziu, țarul și familia lui au fost uciși la Ekaterinburg, de către revoluționari.